

אמר הקב"ה למשה רד ועשה לי קהילות גדולות בשבת כדי שילמדו הדורות הבאים אחרך להקהל קהילות בכל שבת להכנס בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ללמוד בהם תורה לרבים על כן צריך לקבוע מדרש להודיע לעם את חקי האלהים⁹ ולהודיש כדבריו אגדה¹⁰ לרבים ויראת שמים בלבבם ולא כמו שנוהגים עכשיו¹¹:

ך ואסור לקבוע סעודה בעת המדרש¹² אלא יקדימה או יאחרנה¹³ שצריכים הכל לבא לשמוע הדרשה¹⁴ או ללמוד בעצמם כשאין שם דרוש כראוי והדרוש לעם חקי האלהים ולהכניס בלבבם ויראת שמים ונתאחד לבא לבית המדרש לא יניח הדרשה כשביל סעודה שלישיית לפי שלימוד תורה ויראת שמים לרבים קודם לכל המצות שבתורה¹⁵:

ה לא ניתנו שבתות ויו"ט לישראל אלא כדי לעסוק בהם בתורה¹⁶ שכל ימות החול הם מרודים במלאכתם ואין להם פנאי לעסוק בה בקביעות ובשבת הם פנויים ממלאכה ויכולים לעסוק בה כראוי¹⁷ לפיכך פועלים ובעלי בתים שאינם עוסקים בתורה בקביעות כל ימי השבוע לא ימשיכו הרבה בעונג אכילה ושתייה בשבת ודי להם בעונג קצת שצריכים לעסוק בתורה הרבה¹⁸ אבל תלמידי חכמים העוסקים בתורה בקביעות כל ימי השבוע ימשיכו קצת יותר בעונג אכילה ושתייה כי הם מתענגים בלימודם כל ימות השבוע¹⁹ ומכל מקום גם הם צריכים לעסוק בתורה ואינם רשאים למשוך כל היום בעונג אכילה ושתייה²⁰ שהרי נאמר²¹ שבת לה' אלהיך:

ו לא יאמר בשבת לבני ביתו נישן היום כדי לעשות מלאכתינו בערב²² (עין סי' ש"ד²³):

רצ"א דין שלש סעודות וכו' ח' סעיפים:

א יהא זהיר מאד לקיים סעודה שלישיית²⁴ ואף אם הוא שבע הרי יכול לקיים אותה (ביותר מכביצה מעט²⁵ אבל) כביצה²⁶ ואף שכביצה היא סעודת עראית²⁷ (ואינו יוצא בה) מכל מקום מאחר שיש בה כדי שביעה²⁸ נקרא סעודה²⁹ (יוצא בה) (ויש אומרים³⁰

כג סעיף א. וראה שם סי"ד.

ט מור.

י ב"י סוף הסי' שו"ע.

יא ב"י מ"א. וראה גם לקמן סי' תכט ס"ב. סי' תקטט

ק"א סי' א. הל' ת"ת כ"ד ה"ד. אג"ק ח"ג ע' תנא.

יב רבא נשחך לה. ב. הביאר ר"ף ורא"ש שבת פמ"ז (סי'

ב). מור וש"ע סי' ס"ב.

יג רש"י נשחך שם ר"ה בעדן.

יד ראה גרד מנשה פ"ג ה"ט.

טו מ"א. וראה גם לעיל סי' קו ושל"נ.

טז וירושלמי שבת פמ"ז ה"ג וראה תניא אג"ק סי' א

(הרא"ך בתפלה) וכו' (ב' שבעולת הגנהה יעסקו

בה' שבת).

יז מור בשם המדרש.

יח ראה לעיל סי' רפח ס"א.

יט ב"י ריש סי' רפח בשם התנחומא ומצא בפסקתא

רבתי סוף פ"ג. רמ"א כאן ס"ב.

כ נהלת צבי סי' א.

כא שנות כ. י. וראה תניא אג"ק סי' א.

כב ספר חסידים סי' רפח, מ"א. והיינו משום דבר דבר, משא"כ כשישנו בלי אמירה (ראה לקמן סי' תד

סי"ד). וראה מ"מ תענינים.

סימן רצ"א

א בר קפרא קידו, א. מור וש"ע סי' א. על חיוב ג'

סעודות ראה לעיל סי' עדר ס"א.

ב מ"א סק"א. וכן פסק לעיל סי' עדר ס"ג ולקמן סי'

תרל"ט סי' ג (בדעה הא' שצריך ביותר מכביצה מנעם).

אבל כאן פסק בפנים דמנו בכביצה, ומספק כתב במוסגר

שצריך יותר מנעם.

ג בה"ג פרק כל כתבי. הובא בה"ג ק"ז, ב ר"ה כמה.

שולחן שבת"א ח"ה סי' ג (וראה רמזים לחיים שם

שצ"ן לכמה פוסקים). מור וש"ע שם.

ד כ"לעיל סי' עדר ס"ג. לקמן סי' תרל"ט סי"א. וראה גם

לעיל סי' רפח סי"ד.

ה ראה ברכות מ"ג, ב. יומא ע"ג, ב מ"מ תענינים.

ו ראה ברבי יוסף ס"ק א. בשו"ע ברכה סק"א.

ז רמב"א מוכח שם ר"ה הא דאמרינן אף סוכת. ר"ן שם

ר"ה רבי אליעזר אומר. מ"א סי' קפת ס"ק פ. סי'

תרל"ט ס"ק י. ב' הודיעות הובאו לעיל סי' עדר ס"ג לקמן

סי' תרל"ט סי' י"ט.

הלכות שבת רצא

שג

שאפילו בכזית יוצא ידי חובתו לכתחלה בכל אחת משלש סעודות כמו שיתבאר בס' תרל"ט¹ ויש להחמיר לכתחלה כסברא הראשונה² אם אפשר לו.

ואם אי אפשר לו לאכול כלל אין צריך לצער את עצמו לאכול³ שמעודות השבת לעונג ולא לצער⁴ אבל החכם עיניו בראשו שלא למלאות בטנו בסעודת הכקר כדי ליתן מקום לסעודה שלישית⁵:

ב זמן סעודה ג' הוא משנינו זמן מנחה ג' גדולה עד הערב⁶ דהיינו משש שעות ומחצה ואילך⁷ ואם עשאה קודם לכן לא קיים מצות סעודה שלישית⁸ (א) אלא אם כן נמשך בה עד אחר המנחה⁹ שאכל (יותר מ)כביצה¹⁰ אחר יש ומחצה אבל לכתחלה גם התחלת הסעודה תהא אחר שש ומחצה.

קונטרס אחרון

(א) א"כ נמשך כל מ"ש המג"א אם יודע כו' כמ"ש רס"י תע"א כו', את"ל שכוונתו אף בסעודת שחית שאינו מתכוין לצאת בה ידי סעודה ג' אפילו הכי אסור, משום דהוה כמתחיל באיסור אחר מנחה כמ"ש רס"י תע"א (וכ"ש אם מתכוין ג"כ לצאת בה דאיכא דרתי ליריעותא), וע"כ צ"ל דהאיסור משום תפלת מנחה, א"כ צע"ג מ"ש בס"י רל"ב¹ דאפילו סעודה גדולה אין איסור אלא חצי שעה קודם מנחה גדולה אבל קודם לכן שרי להתחיל אף שתמשך אחר מנחה גדולה, שכשאפשר לגמרה בחצי שעה הרי זו סעודה קטנה. וכן משמע בב"י סי' רל"ה² לפי דעת התוספות³ דמותר להתחיל סמוך לערב, וכ"פ הט"ז שם⁴, ולא הצריך שיוכל לגמור קודם צאת הכוכבים. ומס"י תע"א אין ראייה כלל, דהתם ישיש איסור באכילה מחמת עצמה שהתחיל בהויתר, שכשאפשר לגמרה בחצי שעה הרי זו סעודה קטנה. ולהכי אף אסור אם יודע שתמשך לאחר הזמן ויהיה הפסד התיאבון שבלילה. ואדרבא יש הפסד יותר כשאוכל הרבה מקודם הזמן עד לאחריו משאם לא היה אוכל אלא אחר הזמן בלבד, אלא שבדעבד לא הטריותוהו כשמגיע הזמן אבל לכתחלה צריך ליהדר שלא יבא לידי כך. אבל כן שהאכילה אחר מנחה אינה אסורה מחמת עצמה, שהרי יש עדיין שהות הרבה ביום להתפלל אחר גמר הסעודה, כמ"ש המג"א בס"י רל"ב¹, ולא אסרוה חכמים אלא מחמת חשש שמא ימשך בה², ולא רצו לאוסרה מחמת חשש זה אלא למר ממנחה קטנה ולמר ממנחה גדולה, אבל קודם חצות לא יגזור מחמת חשש זה, וא"כ אף אם יודע שתמשך אחר מנחה גדולה אין איסור כלל, דכל שמתחיל קודם חצות לא גזרו כלל, וזה ברור ופשוט, וכונת המג"א כמ"ש מריש סי' תע"א צע"ג.

יג תוס' קתו, א ר"ה במנחה ממשנה קז, ב. רא"ש פמ"ז ס"ה. מרדכי סי' שצג. מור וש"ע סי' ב.
יד ראה לקמן סי' רצט ס"ב (אם אפשר להתחיל אחר השקיעה).
טו מור וש"ע שם.
טז דהגות מייטונות פ"ל אות ח בשם ר"ת. מור וש"ע שם.
יז מ"א סק"ג.
יח כו' הדיעות הראשונות רלעול ס"א. וראה לעיל סי' רפז ס"ג. שנוצרך כותי. וראה גם לעיל סי' קפח ס"ז (אם אבל כית משהשכיה).

ח סוף פ"י.
ט ופ"ה לקמן שם. ולעיל שם לא הכייע ברב. וראה סדר נפילת דים למעודה ה"ה, שאם אוכל פחות מנכביד יורא לא לברך על נפילת דים, אע"פ שנברך המוציא וברכת המזון.
י רמב"ם פ"ל ה"ט. נגיד משנה שם בשם הגאונים (ענין סי' קגד. שו"ת הגאונים שעיר תשובה סי' רכו). מור וש"ע שם. וברלעיל סי' רפח ס"ב. וראה גם לקמן סי' קלוש ה"א ע' 85.
יא מ"מ שם שו"ת רשב"א שם.
יב מור וש"ע שם.

ציונים לקונטרס אחרון

- ד ברוב ד, ב ד"ה וקודא.
- ה סוף ס"ק ג.
- ו ס"ק ח.
- ז שבת ט, ב.

- א ס"ק ג: אם יודע שתמשך סעודתו עד אחר חצות אסור.
- ב ראה שו"ע ורמ"א שם סי' ומ"א ס"ק ד.
- ג ד"ה ומכלל דבריו.

ולאהאומרים שמושהגיע זמן מנחה גדולה אסור לקבוע אפילו סעודה קטנה עד שיתפלל מנחה תחלה¹⁰ כמ"ש בס"י רל"ב¹¹ צריך להתפלל לעולם מנחה קודם סעודה שלישית¹² וכן נוהגים במדינות אלו¹³.

אבל המתירים לקבוע סעודה קודם תפלת המנחה¹⁴ אומרים שבשבת טוב לאכול סעודה ג' קודם תפלת המנחה¹⁵ לפי שבין מנחה למעריב בבין השמשות אסור לשתות מים בתוך הסעודה או אחריה מפני שהוא קרוב לזמן חזרת הנשמות לניהנם במוצאי שבת והשוטה או מים מהנהר הרי זה גזול את המתים שמתקררים במים קודם חזרתם ויש חשש סכנה בדבר¹⁶ ולפי מנהגינו שאנו אוכלים בין מנחה למעריב יש לנו ליותר שלא לשתות או מים שנשאבו או מהנהר אלא מים שבבית שנשאבו קודם לכן מהנהר או שאר משקים¹⁷.

ויש אומרים שאיסור זה של שתיית מים מהנהר בבין השמשות הוא בערב ברכת¹⁸ שמתקריים כשיוצאים מהניהנם¹⁹ וטוב לחוש גם לדבריהם²⁰:

ג. אם נמשכה סעודת הבקר עד שהגיע זמן מנחה גדולה שאו מתחיל זמן סעודה ג' טוב שיפסק הסעודה ויברך ברכת המזון ויטול ידיו מיד ויברך המוציא²¹ על לחם משנה²² ויסעוד שאם לא יעשה כן מאחר שנמשכה סעודת הבקר עד אותה שעה לא יוכל לאכול אחר כך סעודה ג' אלא אכילה גסה²³ אבל מיד סמוך לאכילה עדיין האצטומכא פתוחה²⁴.

ומכל מקום כדו שלא יתא נראה שהכל סעודה אחת טוב להפסיק מעט אחר ברכת

קונטרס אחרון

ועיין בעולת שבת²⁵ שהקשה על הלבוש²⁶ שכתב הטעם משום דזמן סעודת שחרית נמשך עד מנחה גדולה, והלא מחצות אסור להתחיל, והירץ דמכל מקום נמשך זמן אכילה עד מנחה גדולה, ר"ל שדרך להאריך בסעודת שחרית עד עבור הצהרים שהיא עלות המנחה. וכוונת המג"א צ"ע. אבל באמת דלא קשה מידי, שעיקר זמן סעודה ג' הוא ג"כ מחצות כמו תפלת מנחה גדולה, אלא לפי שאין בקיאין הילכך אפילו בדיעבד לא יצא, כמו בתפלת מנחה גדולה כמ"ש המג"א בריש סי' רל"ג²⁷, ע"ש בפרי הדש, אבל לענין איסור אכילה חצי שעה קודם זמן התפלה, די באותה חצי שעה שאינו יכול להתפלל מחמת שאין אנו בקיאין. ומכל מקום באמת עיקר הטעם הוא משום דער תצות נקרא שחרית אף לר' יהודה, עיין סי' פ"ט²⁸, לכן הסעודה שסווגר אז נקראת סעודת שחרית כמ"ש הלבוש:

יט מור ומו"א ס"ק ה.
 כ סי' ה' בשע"ר לא הגיע לדינו, וראה שו"ע שם ס"ב.
 ב' הדיוקת מוצרות גם כק"א ס"ק א, לעיל סי' רפז.
 ס"ה. וראה קיצור הלכות משו"ע אדה"ו מילואים ע' זא.
 כא רמב"ם פ"ל ה"י.
 כב הגהות מיימוניות פ"ל אות כ בשם מהר"ם מרומנובורג. אגור סי' תג. רמ"א ס"ב. וז"ה בסידור (שפטר סעודה שלישית הובא אחר תפלת המנחה).
 כג מור סי' רלב בשם ר"ת (תוס' ג, ב ר"ה בתפמרת).
 רמ"א שם ס"ב. מ"א כאן ס"ק ה.
 כד מור כאן בשם ר"ת (תוס' פסחים קה, א ד"ה ור"מ). רמ"א ס"ב.
 כה תוס' פסחים קה, א ד"ה והג"מ. רא"ש שם סי' ג.

מרכיז שם (לו מעו"ד). מור. רמ"א ס"ב. וראה מודש שוחר טוב יא, ג.
 כו הגהות מיימוניות פ"ל. רמ"א שם.
 כז גירסת רבנו משהלם בנדרש הובא בתוס' ורא"ש שם. רמ"א שם.
 כח לבוש סוס"ג. תוספת שבת סק"ה.
 כט אלה רבה ס"ק ג.
 ל תשע"ג, סי' כא. שר"ת הרא"ש כלל כב סי' ד בשם רבותיו. מור ושו"ע ס"ג.
 לא ראה להלן סי'.
 לב מור ושו"ע שם.
 לג לבוש ס"ג. מ"א סק"ב. מ"א סק"ג. וראה גם לעיל סי' רמט ק"א ס"ק ג.

ציונים לקונטרס אחרון

י ראה לעיל סי' פט ס"ב.
 יא סעוף א.
 ח ס"ק ב.
 ט סעוף ב.

הלכות שבת רצא

שה

המוזן בדברי תורה או כמיוול קצת¹² וטוב ג"כ לקום ולידך מעט ולא להשאר יושב במקומו¹³ אף שמפסיק מעט בדברי תורה אבל אם אינו מפסיק בברכת המוזן אף שמפסיק הרבה בדברים אחרים וכמיוול הרי הכל נחשב סעודה אחת.

ואין איסור כמה שמפסיק בברכת המוזן וגורם לחזור ולברך המוציא וברכת המוזן על גמר הסעודה שהיה יכול לגמרה קודם ברכת המוזן והרי זה גורם ברכה שאינה צריכה היינו שמפסיק בשביל כבוד שבת אין כאן משום מריבה בברכות שלא לצורך¹⁴.

אבל אין לדרוש כן ברבים כיון שקודם הצות אינו יכול להפסיק בברכת המוזן ולצאת ידי חובת סעודה ג' כמה שיאכל אחר ברכת המוזן ואין העולם בקיאים בהלכה זו¹⁵ לחלק בין קודם הצות לאחר הצות אלא כל אדם יעשה כן לעצמו:

ד' אבל מי שיועד בעצמו שאפשר לו לאכול אחר שיתפלל מנחה בצבור טוב שיתפלל מנחה בצבור תחלה ואח"כ יאכל סעודה ג' כמו שנוהגין¹⁶ ואפילו אם הל' יו"ט במציאי שבת¹⁷ שאי אפשר לו לאכול סעודה ג' בין מנחה למערב שהרי מצוה להמנע מלקבוע סעודה בערב יו"ט משעה עשירית ולמעלה¹⁸ כמו בערב שבת¹⁹ מכל מקום אם יודע שיוכל לאכול קודם שעה עשירית אין לו לחלק סעודת הבוקר לשתיים²⁰ ע"י הפסק ברכת המוזן לפי שיש אומרים²¹ שיש כאן משום מריבה בברכות שלא לצורך ואם עבר והלקה לשתיים יצא²² ואין צריך לחזור ולאכול סעודה ג' אע"פ שאפשר לו בין שהוא ערב יו"ט בין שאינו ערב יו"ט:

ה' מי שיש לו מוזן ב' סעודות לשבת ואם יחלקם לג' סעודות לא יהיה לו לכל סעודה לשבעה מטוב שיאכל ב' סעודות לשבעה²³ ואל יאכל ג' שלא לשבעה ומכל מקום אם נמשכה סעודת הבוקר עד שהגיע זמן מנחה גדולה יחלקה לשתיים²⁴ ע"י הפסק ברכת המוזן כמו שנתבאר²⁵ שהרי ישבע כשיאכל שנית מיד אבל לכתחלה אין להפסיק²⁶ עם סעודת הבקר עד סמוך למנחה גדולה בשביל קיום סעודה ג'²⁷ שהרי אמרו להתענות עד הצות כמו שנתבאר בס"י רפ"ה²⁸.

(ומכל מקום אף כשאוכל ב' בבקר טוב לו שיהלכה לשתיים ע"י הפסק ברכת המוזן)

קונטרס אחרון

(ב) בכרך טוב לו בו עיין במ"ש ריש סי' רמ"ט י':

<p>לד רש"ל בהנהגותיו על המור בשם המרדכי. ב"ח ר"ה וכן היה עושה. מ"ז סק"ב. לה מור"י"ל הל' מוכה (הל' התנ"ג). מ"א סק"ו (וטויל לעיל הוא כמובן מנחה. כדלקמן סי' תרל"ט ס"ד וסמ"ג). לו הרא"ש בתשובה כלל כב סי' ד. הובא בב"י ר"ה וכן היה. לבייש שם. ונתבאר לעיל סי' רמ"ט ק"א ס"ק ד ר"ה ועיין במ"א, ושכן דעת הרבה פוסקים (ראה לקמן ס"ד דעת התוס' להמור). וראה לעיל סי' רצא סוף סי"ב וק"א ס"ק ד, שכשאינו לצורך הוי ברכה שאינה צריכה. לו הרא"ש בתשובה שם סי' יג. הובא בב"י שם. מ"א סק"ו. לח רמ"א סי"ג. ודלעיל סי"ב.</p>	<p>לט מ"א סק"ח. מ כדלקמן סי' תקכ"ט סי"ב. ושם: ואם שכן או עבר ולא אכלה קודם שעה עשירית יאכלנה אח"כ. מא כדלעיל סי' רמ"ט סי"ט. מב מ"א שם. מג תוס' ק"ה, א ר"ה כמנחה. וראה ק"א סי' רמ"ט סק"ד. מד רמ"א שם. מה ס' חסידים סי' תתסא. הובא במ"א ריש הסי'. מו מ"א שם. מז לעיל סוף ג. מח ראה דברי תנזיה כא, א. מט מ"א שם. נ סוף א.</p>
---	---

צינונים לקונטרס אחרון

יב ק"א ס"ק ד.

הלכות שבת רצא

לפי שיש אומרים⁸⁰ שיוצא בזה ידי חובת סעודה ג' ואף שהעיקר בהאומרים שזמן סעודה ג' הוא מן המנחה ולמעלה כמו שנתבאר⁷⁹ מכל מקום כיון שאין לו במה לקיימה בזמנה טוב שיקיימנה בבקר שיקיימנה לפי סברא זו⁸¹ אף שאינה עיקר ממה שלא יקיימנה כלל):

ז בסעודה ג' אין צריך לקדש על היין⁸² דהיינו לברך על הכוס קודם הסעודה כמו קודם סעודת שחרית לפי שלא תקנו חכמים קידוש ביום אלא כעין קידוש שבלילה ומה כלילה די בקידוש אחד אף ביום די בקידוש אחד שבשחרית⁸³:

ז אבל צריך לבצוע על שתי ככרות שלמות כמו בסעודות הראשונות⁸⁴ ואפילו סועד פעמים הרבה בשבת צריך לכל סעודה לחם משנה⁸⁵ ויש אומרים⁸⁶ שאפילו לסעודה ג' די בככר אחד שלם לפי שביום ו' ירד המן לכל אחד שני עומרים ומכל עומר עשו שתי ככרות הרי ד' ככרות לב' עומרים אבל אחת מהן ביום ו' ואחת כליל שבת ואחת בבקר נשארה ככר א' שלם לסעודה ג'⁸⁷ וכן נתפשט המנהג לחלק במדינות אלו לבצוע בסעודה ג' על ככר אחד שלם⁸⁸ אבל יש להחמיר ליקח שנים⁸⁹ כסברא הראשונה שהוא עיקר אלא אם כן אין לו שנים שאז לא יפחות מככר אחד שלם.

אבל יש מקלוקס⁹⁰ עוד שיכול לקיים סעודה ג' בכל מאכל העשוי מחמשת המינים שמכריכים עליו בורא מיני מונות⁹¹ שהוא נקרא מונן⁹² ויש מקלוקס⁹³ עוד שיכול לקיימה גם כן בדברים שדרך הלפת בהן את הפת כגון בשר ודגים וכיוצא בהם אבל לא בפירות ויש מקלוקס⁹⁴ עוד שאפילו בפירות יכול לקיימה.

ואין לסמוך כלל על כל זה⁹⁵ אלא אם כן אי אפשר כלל בענין אחר כגון שהוא שבע ביותר⁹⁶ ואי אפשר לו לאכול פת בלא שיעצר את עצמו⁹⁷ וכן ערב פסח שחל להיות בשבת שאי אפשר לאכול פת⁹⁸ במדינות אלו שאין נוהגין במצה עשרה כמו שיתבאר בס' תנ"א⁹⁹:

80 רא"ש סוכה פ"ב סוף ס"ה. הגהות מיימוניות פ"ל אות ו. מור בשם ר"א. ש"ע ס"ה. הובא לעיל ס' קפח סמ"ג. ס' עיר ס"ו.
81 מ"א סק"ג.
82 ראה לעיל ס' רענ ס"ה תש"ג.
83 תוס' סוכה כ, א ד"ה בנינו. ש"ע שם. הובא לקמן ס' תמו ס"ג.
**84 רבינו יונה ברכות פ"ז (לו, ב) ד"ה ברכת. ר"ן ק"ו, ב ד"ה ואיכא. שבולי הלקט ס' צג בשם ר"י בר חזיה. ש"ע שם. הובא לקמן ס' תמו ס"ד. לקוש השמות ראה פס"ד צ"צ שנו, כ"ג. ושם: והראיה שהביאו רבעות פת הקא מרכיכ תלתא דיום יש לדחות דהיום ה' כתוב ביה דיום לא, ע"כ אפשר לומר שאין צריך פת ביום א' וזו, ראה לבוש ס"ה. דהיום יום לז"ב אד"ה. ס' המנהגים ע' 84. לק"ש הכ"א ע' 84. שלחן המדק ע' ר"א. קצור הלכות משניע אדה"ל מילואים ע' פה. וראה ש"ת דברי נחמי" ס' זו ואילך. ס' השמות תשל"ב ע' 29.
85 ראה לעיל ס' קפח סמ"ג.
86 ש"ע ס"ה.
87 ראה לעיל סעיף א.
88 בהר"ל ה"ל שבת הגדול וערב פסח סו"פ מנ. רמ"א ס"ה.
89 סעיף ו. וראה גם ס' תמו ס"ד.**

90 בה"ט פרק כל כתיבי (הובא בר"ן ק"ו, ב ד"ה ת"ר כנה. כ"י ד"ה ויגנה). ר"אם השלם סו"פ שא (הובא בגורכי רמז שצו, ופסחים רמז תקנב). וראה ק"א לעיל ס' רענ ס"ק ד ד"ה ועין כמ"א. דברי נחמי כא, א מ"ט וציונים.
91 נב לעיל סעיף ב.
92 מ"א שם, ובס' תמו ס"א, בשם שלמי הגבורים על הגורכי שבת רמז שצו.
93 רבינו יונה ברכות לו, ב ד"ה ברכת. תשובות הרשב"א הגיונות להרמב"ן ס' רי. מור בשם אביו הרא"ש. ש"ע ס"ה. וכ"ה לעיל ס' רענ סוף ס"ג.
94 מור בשם הרא"ש. מ"ז סק"ג. וכרעיל ס' רענ ס"ב.
95 רמב"ם פ"ל ה"ט. הגהות מיימוניות שם אות מ (שכן נהג מר"ם. תשב"ץ ס' כב). תשובות הגיונות שם. ש"ע שם.
96 מניד משנה שם בשם הגאונים (עתים ס' קגד). אבהררה דינ שלוש סעודות. רמ"א ס"ד.
97 נח תשב"ץ שם. שבולי הלקט ס' צג בשם ר' בנימין.
98 נט תשב"ץ שם. ויגדכי רמז שצו, ומור בשם המכילתא פ"ב ביבשה פ"ב ער"פ ודהי משנה. מ"ז סק"ד.
99 רמ"א שם. לבוש ס"ה.
100 רמ"א שם.

הלכות שבת רצא-רצב

שז

ח נשים חייבות בסעודה שלישית^ט כמו אנשים וכן לבצוע על ב' ככרות^י בכל סעודה שלכל מעשה שבת איש ואשה שוין^י מטעם שנתבאר בס' רע"א ע"ה:

רצב דין תפלת מנחה בשבת וכו' ז' עיפיים:

א נוהגין לומר אחר אשרי קודם תפלת מנחה וכו' לציון גואל^א וכל סדר קרישה במקום סדר קרישה שאומרים בכל יום בבקר אלא בשבת ויו"ט שמאריכים בתפלת שחרית ומוסף הניחודו עד המנחה^ב:

ב עורא תיקן יהונו ג' אנשים קורין בספר תורה בצבור בכל שבת במנחה עשרה פסוקים^א או יותר מפרשת שבוע הב' בשביל יושבי קרנות^ב המתעסקים בסתורה כל ימות השבוע ואינם כאים לשמוע קריאת התורה בשני וחמישי לפיכך תיקן בשבילם קריאה יתירה בשבת במנחה שהם פנויים ויבואו לשמוע.

ואפילו אם הל' יו"ט להיות בשבת קוראים בפרשת שבוע הבא ולא בפרשת יו"ט שאין ענין ליו"ט כלל לקריאת התורה במנחה שהרי אלמלא שבת אין קריאת התורה ביו"ט במנחה^ג:

ג ונוהגין לומר קודם קריאת התורה פסוק ואני תפלתיו^ד וגו' על פי מה שדרשו חכמים^ה על פסוק וישרו כי יושבי שער ונגינת שורתי שכר^ו וכתוב אחריו ואני תפלתו וגו' אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע אין אומה זו כשאר אומות העולם אומות העולם כשהם שותים ומשתכרים הולכין ופוזזין ואנו לא כן אלא אע"פ ששתינו ואנו תפלתו וגו' ולכך הנהיגו לומר כן קודם קריאת התורה שקורין בשביל יושבי קרנות כדי להודות ליוצרו שלא שם הלקנו בהם שהם פוזזין כל היום ואנו אף היושבי קרנות שבנו מתאספים לשמוע תורה^ז.

וביו"ט שחל בחול אין נוהגין לאמרו הואיל ואין קוראין בו בתורה במנחה^ח ומטעם זה גם בשבת במקום שאין ספר תורה אין צריך לאמרו^ט אלא שנהגו בשבת לאמרו בכל ענין^י:

ד' אין אומרים קדיש אחר קריאת התורה במנחה שאין כאן כמה להפסיק בין קדיש זה

רב בשבת כד מוע"א גבי נמפרי). ש"ע ס"א. וראה ער"ז לעיל רסח ס"ד.

ח תהלים ספ, ד. מור ורמ"א ס"א. וז"ל בסידור (מנחה לשבת).

ט מור בשם המרש"ש, ראה איכה רבתי פתחתא ז. שכלי הקלף ס' קבו בשם רש"י (בס' הפרס' ע' ש"י).

י תהלים ספ, יג.

יא שכלי הקלף שם. כל בו ס' ב' שם רבינו נתן. וראה לקמן ס' תריב ס"ג (שביה"ק אין שידך מעם זה).

יב שכלי הקלף וכל בו שם. מו"א סק"א.

יג מו"א שם. וראה גם מו"א סק"ב.

יד פרי מגדים יו"א סק"ב. וראה אלה רבה ס"ק כ מעמים נוספים לאמירת ואני תפילתי. וכסידור (מנחה לשבת): כשקורין בתורה אומרים הצי קדיש ואח"כ אומרים ואני תפילתי ג'.

עב מרדכי רמז שצ, ור"ן ק"ז, א ד"ה וכתב, בשם ר"ת. שכלי הקלף סו"י צג. ש"ע ס"ז.

עג ראה גם לעיל ס' ערך ס"ב.

עד ר"ן שם. מו"א ס"א ז'.

עה עשה ה. וראה גם לקמן ס' רצו ס"ט.

סימן רצב

א מור ורמ"א ס"א. וז"ל בסידור (מנחה לשבת).

ב כל בו ס' ג. לבוש ריש ה"ב. וראה לקמן ס' תרכ ס"ב לנבי יהושע.

ג כ"ק פב, א. מגילה כא, א"ב. מור וש"ע ס"א.

ד מגילה לא, כ. מור וש"ע שם.

ה כ"ק שם.

ו רש"י שם ד"ה יושבי קרנות.

ז רוקח ס' שב (מהא דרב אהרובי אמר רב מתנה אמר